

progressive educational system (this new teaching ideas for history teachers improve the educational process in the history, methods, tools, forms, technology training that enable students to better perception of importance of history, focus on problematic issues of history, to draw conclusions from a study of historical sources on activities of historical figures etc). Under this system, we have organized the educational process of future history teachers.

The result of this work with future teachers of history became stable motivation to search, study, analysis of the new organization of the educational process.

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ СКРИПКОВОГО ВИКОНАВСТВА У ВИЩИХ МИСТЕЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

УДК 378.016: 787

Андрейко О.І.

У статті Андрейко О.І. «Специфіка навчання скрипкового виконавства у вищих мистецьких навчальних закладах» розкрито процеси формування виконавської культури у музичних вузах, змістом яких визначаються: формування музиканта-виконавця, здатного до вільної орієнтації та самовизначення у змісті музично-виконавської діяльності; становлення духовної особистості виконавця, здатної до саморозвитку виконавського світогляду та стилю, рефлексії особистісно-пріоритетних цінностей виконавського мистецтва; розвиток творчої виконавської особистості, здатної до самовдосконалення у всіх аспектах музично-виконавської діяльності.

Ключові слова: *культурно-освітнє середовище вузу, індивідуальний інструментарій фахової стратегії, багатоваріативна побудова індивідуальних освітніх траєкторій, виконавська особистість.*

В статье Андрейко О.И. «Специфика обучения скрипичного исполнительства в высших художественных учебных заведениях» раскрываются процессы формирования исполнительской культуры в музыкальных вузах, содержание которых определяется: формированием музыканта-исполнителя, обладающего свободной ориентацией и самоопределением в содержании исполнительской деятельности; становлением духовной личности исполнителя, способной к саморазвитию исполнительского мировоззрения и стиля, рефлексии личностно-приоритетных ценностей исполнительского искусства; развитием творческой исполнительской личности, способной к самоусовершенствованию во всех аспектах музыкально-исполнительской деятельности.

Ключевые слова: *культурно-образовательная среда вуза, индивидуальный инструментальный профессиональной стратегии, многовариативное построение образовательных траекторий, исполнительская личность.*

In the article of Oksana Andreiko “Teaching specificity of violin playing in higher art educational institutions” the individual process and the result of directional and realized manifestation of development capabilities of “Professional I” in professional activity through the reflective and artistic abilities in the background of free, dialogical interaction of teacher, student and culture-educational surrounding of the university is revealed.

Basing on innovations of artistic education, the purpose of the article is to enlighten forming processes of musical-artistic culture in higher art educational institutions, context of which determines forming of a musician-performer, who is capable of free orientation and self-determination in the contents of musical-performing activity (performing erudition, choice of repertoire); forming spiritual personality of a performer, who is capable of self-development of spiritual needs in cognition, reflection, in aspiration to ideal in process of plot-comprehension of musical composition, determination of personal-priority values of achievements of performing art; incipience of artistic performing personality, capable of self-advancement in all aspects of musical-performing activity.

In this context, it is necessary to indicate the fact that artistic musical education is based on forms of individual teaching of students, where a teacher and a student are main participants. However, application of such form of education does not mean that it is automatically saturated with plot of individualized professional teaching, namely, considers peculiar features first of all spiritual-performing guides, professional-valuable orientation, plot-teaching priorities of the student of higher education institution. These main ideas form mechanisms of multivariate construction of individual educational trajectory which should be provided with appropriate level of teacher’s mastery in the higher pedagogical educational institution.

Keywords: *cultural and educational surroundings of university, individual tools of professional strategy, multivariate construction of individual educational trajectories, performing personality.*

Постановка проблеми. Важливого значення у мистецькій, зокрема музичній освіті, набувають процеси спрямованості навчання на особистісно розвиваючу освіту культурологічного типу як середовище, в якому відбувається становлення самобутнього образу професіонала-особистості. За таких умов формування виконавської культури майбутнього музиканта у вищій школі визначається як індивідуальний процес та результат спрямованого усвідомленого виявлення можливостей розвитку «Я-професійного» у фаховій діяльності шляхом рефлексивно-творчих умінь на основі вільної, діалогічної взаємодії викладача, студента, культурно-освітнього середовища вузу [3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз теоретичних та практичних уявлень, дослідження взаємозв’язків освіти і культури дає змогу більш детально реконструювати їх системно-структурну організацію, визначити функціональну приналежність основних елементів, виявляти їх власти-

вості, уточнювати характеристики (О.Бодіна, О. Бондаревська, І.Зяюн, О.Олексюк, О.Отич, Г.Падалка, В.Шульгіна, О.Щолокова). Такий культурно-освітній взаємозв'язок полягає в тому, що більш високий рівень культури вимагає більш високого рівня освіти. «Матеріальні і духовні компоненти мистецької культури визначають зміст навчання, а цінності і смисли становлять основне змістове ядро освіти» [1, с.30]. Процесуальні зв'язки пояснюють необхідність розглядати освіту як культурний процес, завдяки якому здійснюється реалізація важливих соціокультурних функцій: способів входження музиканта-виконавця у світ мистецької культури через внутрішні та зовнішні чинники (музично-виконавська інтеріоризація екстеріоризація); персоналізована трансляція культурно сформованих зразків музично-виконавської діяльності і культурних цінностей (трансценденція, динамізм виконавської діяльності) [2].

Формування мети статті. Ґрунтуючись на інновації мистецької освіти, формуємо мету статті – висвітлення процесів формування музично-виконавської культури студентів у вищих мистецьких навчальних закладах, змістом яких визначаються: формування музиканта-виконавця, здатного до вільної орієнтації та *самовизначення* у змісті музично-виконавської діяльності (виконавська ерудиція, вибір репертуару); *формування духовної особистості виконавця, здатної до саморозвитку* духовних потреб у пізнанні, рефлексії, у прагненні до ідеалу в процесі осягнення змісту музичного твору, *визначення особистісно-пріоритетних цінностей здобутків* виконавського мистецтва; становлення *творчої виконавської особистості*, здатної до самовдосконалення у всіх аспектах музично-виконавської діяльності. Педагогічні акценти формування особистості повинні орієнтувати на розвиток таких властивостей особистості як потреба в перетворювальній діяльності, поєднанні аналітичного та емоційно-образного мислення, прагнення до музично-виконавської творчості (фахотворчість), розвиток *адаптивної фахової особистості*, здатної до орієнтації у музично-виконавському просторі.

В підсумку все це складає сутнісні ознаки формування фахової культури музиканта-виконавця на особистісно-значущих, усвідомлено-творчих засадах, що і стає метою всього музично-навчального процесу вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі еволюція суспільства переживає перехід до суспільства знань. Формування виконавської культури музиканта у вищих навчальних мистецьких закладах в таких умовах повинно пов'язуватись з потребами нових комунікаційних технологій, наукових досягнень. Ринок праці вимагає гнучких спеціалістів. Зміна соціально-економічних умов ставить перед вищою школою нові завдання – формування у молоді навичок соціалізації, адаптації до динамічного розвитку навчального середовища. У зв'язку з цим, у мистецьких вузах необхідно поглиблювати вимоги фахової освіти на індивідуально-рефлексивному, виконавсько-аксіологічному та творчо-регулятивному рівнях розвитку особистості. Освіта має стати механізмом психологічної, соціальної та фахової адаптації особистості, синтез яких в процесі навчання у вищих мистецьких навчальних закладах, повинен спонукати до постійного самовдосконалення, самотворення.

У контексті даних вимог, основним завданням мистецької, зокрема музичної освіти в умовах мистецько-персоналізованого підходу стає вибудова *індивідуальної інструментарію фахової стратегії формування майбутнього виконавця-творця*.

Розвиток системи якості у вузах, інтеграція України у світове освітнє суспільство вимагають, враховуючи специфіку навчання мистецьких вузів, зорієнтовувати музичні академії, інститути культури не лише на формування виконавського мистецтва, але й розширення та поглиблення науково-дослідного статусу даних закладів, що зумовлює їх розбудову не тільки як культурно-навчальних, але й наукових центрів фундаментальних досліджень з даної галузі.

З іншого боку, компетентнісна спрямованість повинна пов'язуватись не лише із володінням професії, але й розвитком особистості, якій в контексті музично-виконавського процесу повинні бути притаманні такі риси як лідерство, керування знаннями, креативність, інноваційність, архітектурний стиль мислення, персональна ефективність, суєстивна здатність.

Проекція даних положень у процес навчання вищих навчальних мистецьких закладів дозволяє визначити їх дієвість, ефективність характеру протікання на сучасному етапі опанування студентами основами фахової культури.

Вагомим чинником у виконавській діяльності студента стає вільний, самостійний добір виконавського репертуару, з одного боку. З іншого боку, даний процес повинен ґрунтуватися на врахуванні потенційних художньо-технічних можливостях скрипаля та опосередковано-регулятивному педагогічному керівництві даним процесом. Оскільки одні студенти володіють активною самостійною самовизначеністю добору репертуару, наявністю сформованості ціннісних фахових пріоритетів, інші інтерферентно ставляться до даного процесу і потребують підтримки викладача.

Поглиблення технізації, комп'ютеризації освіти створює підґрунтя для вільного інформаційного доступу студентів до пізнання фахових компетенцій (перегляди відеозаписів концертів, конкурсів, майстер-класів через інтернет-ресурси). Здавалося б, що все це має неухильно підвищувати розвиток виконавської культури майбутнього інструменталіста. Однак, рівень особистісної, внутрішньої культури з її сприйняттям, уявою, мисленням у кожного своєрідний і, за ступенем виявлення, різний. А через те і відбір інформації здійснюється відповідно до рівня розвитку особистості виконавця. У зв'язку з цим, *обробка фахової інформації* є різною за характером, і в залежності від рівня розвитку особистісної культури, виконавської самосвідомості, виконавських рефлексивно-креативних умінь самого студента – є потенційно-розвивальною або репродуктивною. У першому випадку студент збагачує свій фаховий тезаурус, розвиває його, насичує особистісно-вартісними змістами свою виконавську діяльність. Пасивне сприйняття, відсутність особистісної обробки фахової інформації спричиняє розвиток лише репродуктивно-відтворювального, в кращому випадку імітаторського характеру сприйняття інформації. Однією із характерних особливостей вищої музичної освіти є збереження індивідуально-діалогової форми навчання у вигляді індивідуального уроку, що має спрямовувати виконавця на досягнення розвитку активно-рефлексивного сприйняття фахової інформації.

У річищі даного дискурсу вбачається необхідним вказати на той факт, що мистецька, зокрема музична вища освіта, базується на формах індивідуального навчання студентів, де учасниками є викладач та студент. Однак, застосування такої форми навчання не означає, що вона автоматично насичується змістом індивідуалізованого фахового навчання, тобто, враховує своєрідні властивості особистості, насамперед, *духовно-виконавські орієнтири, фахово-ціннісну спрямованість, змістовно-навчальні пріоритети студента вищого навчального закладу*. Звідси виникає потреба впровадження принципів мистецько-персоналізованого підходу до формування фахової культури музиканта в навчальний процес та розробки педагогічних обставин їх організаціїно-методичної реалізації, метою яких постає формування у вищих навчальних мистецьких закладах фахової культури майбутніх бакалаврів, спеціалістів, магістрів.

Таким чином, вища школа повинна спрямовуватися на формування не просто висококваліфікованого фахівця, а висококультурного фахівця, що передбачає становлення професіоналізму з урахуванням духовно-ментальних, індивідуально-психологічних, творчо-потенційних засад особистості студента.

Розвиток багаторівневої системи підготовки вузу (бакалавр, магістр, спеціаліст, аспірант), у зв'язку із входженням освіти України в Болонський процес, спонукає до здійснення змістовної фахової диференціації профілізації майбутніх виконавців-скрипалів та визначення розробки інноваційних підходів до їх розвитку. На загал, сучасний стан європейської вищої освіти показує, що більший акцент необхідно ставити на зміни, ніж збереження минулого.

У зв'язку з цим, процес впровадження мистецько-персоналізованого підходу до формування виконавської культури скрипалів у вищих навчальних мистецьких закладах характеризується такими особливостями.

Мистецько-персоналізоване формування фахової культури музиканта-виконавця здійснюється на ґрунті взаємозв'язку духовних та матеріальних цінностей, як специфічного способу музично-виконавської діяльності, як процесу творчої самореалізації сутнісних сил виконавської особистості. У структурі виконавської культури за таких умов забезпечується формування її компонентів – мотиваційно-орієнтаційного, пізнавально-рефлексивного, аксіологічно-програмувального, креативно-регулювального, експресивно-комунікативного.

В умовах інноваційного підходу знання повинні бути пов'язані не лише із оволодінням професією, але й із розвитком виконавської особистості як артиста, який оперує фаховими знаннями, якому притаманні творчість, інноваційність, архітектонічність мислення, персоналізація виконавського процесу, регулятивна здатність. Таким чином, досягнення фахових компетенцій має ґрунтуватися на рефлексивно-аксіологічних засадах пізнання здобутків виконавського мистецтва, оцінно-ціннісного співставлення їх з індивідуально-виконавськими напрацюваннями майбутнього фахівця.

Виконавська творчість повинна розвиватися як цілісний креативно-проективний процес, що спрямовується на створення художньо-технічної проект-концепції інтерпретації музичного твору.

Формування виконавського артистизму в умовах уведення мистецько-персоналізованого підходу в навчальний процес здійснюється з урахування його комунікативної спрямованості як діалог (полілог) між твором, виконавцем та слухачем, в ході якого розкриваються та взаємодіють духовно-ментальні потенціали кожного з учасників мистецького дійства.

Мистецько-персоналізований підхід трактує процес формування культури як відкриту, живу, лабільну систему, якій притаманна свідомість. Така система дає можливість на рівні співуправління діагностувати, коректувати проблеми, реструктурувати, добудовувати професійну діяльність музиканта-виконавця.

Вагомого значення у процесі досягнення музично-виконавської культури у вищих навчальних мистецьких закладах в умовах мистецько-персоналізованого підходу надається потенційно-проективному розвитку діяльності скрипаля, що виявляє та гармонізує його внутрішні та індивідуальні ресурси. Прагнучи до фахового пізнання самого себе, виконавець розвиває свої духовні здібності (здатність до самопізнання, самоусвідомлення, самопереживання, співвіднесення себе і мистецтва).

Отже, особливості виявлення мистецько-персоналізованого підходу у навчальному процесі пов'язується не лише із опануванням професії музиканта-виконавця, але й розвитком його особистості, що передбачає досягнення студентами уміннями керувати знаннями, прагнути оволодіти виконавською креативністю, інноваційністю, розвивати архітектонічний тип музичного мислення, досягати персональної ефективності, розвивати суттєві здатності музично-виконавського артистизму та розвивати виконавське лідерство.

Все це спонукає до *формування механізмів багатоваріативної побудови індивідуальних освітніх траєкторій*, підтримки самоосвіти та саморозвитку, що повинно забезпечуватись відповідним рівнем педагогічної майстерності педагога вищої школи.

Все це спонукає до формування механізмів побудови індивідуальних освітніх технологій, підтримки самоосвіти та саморозвитку, що має спрямовуватися на усвідомлене фахове самовдосконалення, спираючись на аксіологічно-рефлексивний аналіз здобутків музично-виконавського мистецтва та регулятивно-творчий підхід до розвитку виконавської особистості фахівця, що повинно забезпечуватись, у свою чергу, відповідним рівнем педагогічної майстерності педагога вищої школи.

Уведення мистецько-персоналізованого підходу у процес навчання у вищих мистецьких навчальних закладах потребує корекції змісту освіти, форми і засобів її реалізації. Змістовий компонент навчального процесу має охоплювати все необхідне студентові для виявлення, формування і розвитку його особистості, і на цьому ґрунті розвивати професіоналізм, з тим, щоб він набув особистісно-значущого змісту для самого музиканта-виконавця. Саме на таких підвалинах формується особистісно-фахова культура митця як вияв гармонії індивідуально-своєрідного, фахово-спеціалізованого та комунікативно-значимого, що власне у музично-виконавському навчанні формує студента як *виконавську особистість* у полісуб'єктному навчальному середовищі – викладач - студент - твір мистецтва - слухач.

Висновки. Таким чином, упровадження в практику вищого мистецького навчального закладу *дидактичної системи індивідуалізованого навчання* потребує відповідних змін в організації навчального процесу та дотримання таких умов: вмотивоване й аргументоване конструювання змісту навчання (добір репертуару), що враховуватиме й зберігатиме зміст професійної діяльності; наявність детально розроблених загальних і спеціальних цілей навчання; альтернативні варіанти курсів методики навчання гри на музичних інструментах та методично-спеціалізованих курсів за вибором; розробка достатньо повної науково обгрунтованої фахової моделі музиканта-виконавця; наявність методики самовивчення і вивчення особистості студента; структурування змісту навчання у вигляді завершених предметних модулів; розвиток системи суб'єкт-суб'єктної взаємодії; впровадження енергомістких, інноваційних методик навчання; наявність попередньої фази навчання, виконавсько-адаптаційних видів занять для гармонійного входження і розвитку особистості студента у навчально-фаховий процес.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зязюн І.А. Естетичні засади розвитку особистості / І.А.Зязюн // Мистецтво у розвитку особистості : [монографія] / за ред. Н.Г.Ничкало. — Чернівці: Зелена Буковина, 2006. — 224 с.
2. Рабинович Д.А. Исполнитель и стиль / Д.А.Рабинович. — М. : Сов. композитор, 1979. — 312 с.
3. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М. Фіцула. — К. : Академвидав, 2010. — 456 с.

Abstract. *In the article of Oksana Andreiko “Teaching specificity of violin playing in higher art educational institutions” the individual process and the result of directional and realized manifestation of development capabilities of “Professional I” in professional activity through the reflective and artistic abilities in the background of free, dialogical interaction of teacher, student and culture-educational surrounding of the university is revealed.*

Basing on innovations of artistic education, the purpose of the article is to enlighten forming processes of musical-artistic culture in higher art educational institutions, context of which determines forming of a musician-performer, who is capable of free orientation and self-determination in the contents of musical-performing activity (performing erudition, choice of repertoire); forming spiritual personality of a performer, who is capable of self-development of spiritual needs in cognition, reflection, in aspiration to ideal in process of plot comprehension of musical composition, determination of personal-priority values of achievements of performing art; incipience of artistic performing personality, capable of self-advancement in all aspects of musical-performing activity.

In this context, it is necessary to indicate the fact that artistic musical education is based on forms of individual teaching of students, where a teacher and a student are main participants. However, application of

such form of education does not mean that it is automatically saturated with plot of individualized professional teaching, namely, considers peculiar features first of all spiritual-performing guides, professional-valuable orientation, plot-teaching priorities of the student of higher education institution. These main ideas form mechanisms of multivariate construction of individual educational trajectory which should be provided with appropriate level of teacher's mastery in the higher pedagogical educational institution.

Keywords: *cultural and educational surroundings of university, individual tools of professional strategy, multivariate construction of individual educational trajectories, performing personality.*

РИЗИКИ, З ЯКИМИ СТИКАЮТЬСЯ МАЙБУТНІ ВЧИТЕЛІ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 378

Яновський А.О.

У статті розглядається ризики, з якими стикається майбутній вчитель в інформаційному середовищі та шляхи їх мінімізації.

Ключові слова: *загрози, інформаційне середовище, майбутні вчителі.*

РИСКИ, С КОТОРЫМИ СТОЛКИВАЮТСЯ БУДУЩИЕ УЧИТЕЛЯ ВО ВРЕМЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ СРЕДЫ

В статье рассматриваются риски, с которыми сталкиваются будущие учителя в информационной среде и пути их минимизации.

Ключевые слова: *угрозы, информационная среда, будущие учителя.*

RISKS FACED BY FUTURE TEACHERS WHILE USING THE IT

Yanovs'kii Anatoliï

The article deals with the risks faced by future teachers while using information technologies and the ways of minimizing them.

Keywords: *threats, information techniques, future teachers.*

Постановка проблеми. Згідно з основними засадами розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки одним з головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися і обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя. Одна з цілей, що пропонується в зазначених засадах розвитку інформаційного суспільства, - це забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання